

NETWORK PROJECT

[Be-Gen]

[Understanding the operational, strategic, and political implications of the National Genetic Database]

Contract - BR/132/A4

EINDRAPPORT (Januari 2019)

PROMOTOREN: BERTRAND RENARD (NICC) - Coordinator
TOM VANDER BEKEN (UGent)
PAUL DE HERT (VUB)

AUTEURS: CAROLINE STAPPERS (NICC)
SABINE DE MOOR (UGent)
INES GALLALA (VUB)
PAULINE PRAILE (NICC)
PIA STRUYF (UGent)

Context en objectieven

Sinds de jaren negentig maakt de Belgische overheid gebruik van DNA om strafrechtelijk onderzoek te ondersteunen (bijvoorbeeld door de bron van genetisch materiaal aangetroffen op een plaats delict te identificeren). In 1999 werd een wet goedgekeurd die dit gebruik regelde, inclusief het beheer van een Nationale Genetische Databank (NGDB) bij het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC). In deze databank worden talrijke DNA-profielen bewaard die werden verzameld in opdracht van Justitie. De NGDB kan worden gebruikt om gerechtelijke dossiers te koppelen, die ogenschijnlijk niets met elkaar te maken hebben, door de aanwezigheid van dezelfde genetische profielen (d.w.z. afkomstig van hetzelfde individu). Ongetwijfeld heeft forensisch DNA een revolutie teweeggebracht in de zoektocht naar waarheid en heeft het bijgedragen tot de oplossing van talloze gerechtelijke onderzoeken.

In het Be-Gen onderzoek hebben onderzoekers van het NICC, de Universiteit Gent en de VUB de gevolgen van forensisch DNA onderzocht op drie niveaus: operationeel (d.w.z. op het niveau van gerechtelijke dossiers) (WP1), strategisch (d.w.z. op het niveau van criminele fenomenen) (WP2) en politiek (d.w.z. op het niveau van het openbaar beleid) (WP3). Deze drie verschillende niveaus komen samen in een specifiek doel: wetgevers en beleidsmakers informeren en hen helpen weloverwogen beslissingen te nemen in hoe het gebruik van DNA in strafzaken gereguleerd en toegepast moet worden door de opgedane kennis in de dagelijkse praktijk (WP1) te verbinden, nieuwe mogelijke manieren te verkennen om de beschikbare gestructureerde informatie te gebruiken (WP2) en juridische en politieke ontwikkelingen te begrijpen (WP3).

Methodologie

Dit onderzoek combineert verschillende onderzoeksmethoden. Zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden werden gebruikt, evenals een rechtsvergelijkende studie. Het succes van het Be-Gen project was sterk afhankelijk van de toegang tot data, zowel gerechtelijke als politie. Het project werd hierop gebaseerd en zorgt ervoor dat verschillende partners werden betrokken, namelijk de juridische autoriteiten alsook de federale politie en de dienst DIS van het NICC die de nationale genetische databank (NGDB) beheert.

Resultaten

Het onderzoek was een nieuwe en multidisciplinaire kijk op een onderwerp (forensisch DNA) in volle ontwikkeling. Deze evaluatie op drie afzonderlijk, maar gecoördineerde niveaus toont dat (1) op het operationele vlak veel verzamelde sporen niet worden geanalyseerd omdat actoren nog altijd ongekend zijn met de verschillende aspecten van DNA, de coördinatie tussen de verschillende fasen van het proces niet optimaal verloopt en de werkwijze verschilt afhankelijk van de geografische locatie waar het DNA wordt verzameld en geanalyseerd. De oprichting van een DNA-databank intervenanten (die DNA-profielen bevat van alle intervenanten – artsen, brandweerlieden, leden van de technische en wetenschappelijke politie, magistraten,... om contaminatie op te sporen) bij wet van 17 mei 2017 in het landschap van identificatie door DNA-analyse maakt deel uit van een lovenswaardige politieke intentie om de kwaliteit en de relevantie van de resultaten van DNA-onderzoek in strafzaken te verbeteren. Het onderzoek toont echter veel moeilijkheden die moeten worden overwonnen vooral de nieuwe DNA-databank geïmplementeerd kan worden.

Op het strategische vlak (2) heeft het onderzoek gewezen op het informatiepotentieel van DNA, het belang van DNA en het feit dat het op dit moment onderbenut is vanwege het kleine aantal strafbare feiten dat is geregistreerd in de databank (NGDB). De toegevoegde waarde van DNA gekoppeld aan politiegegevens laat zien dat dit leidt tot een beter begrip van ongekende daders. Netwerken van daders bestaande uit zowel gekende als ongekende daders zijn niet alleen groter, maar hebben ook een verschillende structuur dan netwerken bestaande uit enkel gekende daders. Net zoals de netwerkstudie op misdrijf niveau benadrukt de netwerkstudie op dader niveau het belang van integratie van ongekende daders en hun misdrijven in criminologisch onderzoek.

De vergelijkende studie van het juridische landschap en politieke discours in het politieke aspect van het onderzoek (3) laat zien dat de bepalingen in de Belgische wetgeving worden gekenmerkt door extreme voorzichtigheid en beperkende oplossingen. De focusgroepen en analyse van het toegepaste criminele beleid bevestigen deze conclusie. Het feit dat we ons bijvoorbeeld beperken tot het werken met zogenaamd ‘niet-coderend’ DNA vormt een grote hindernis bij het implementeren van nieuwe technologieën en toepassingen.

Aanbevelingen

Door de technische en wetenschappelijke evoluties als mede de sociale praktijk van forensisch DNA te observeren, laat de drievoudige aanpak op operationeel, strategisch en

juridisch-politiek niveau toe om 12 concrete aanbevelingen te formuleren. Deze houden simultaan rekening met democratische waarden die verschillende juridische opties ondersteunen, de perceptie van personen van wie DNA wordt geregistreerd, praktische beperkingen voor de juridische actoren en het ministerie van Justitie, nieuwe sociale praktijken met betrekking tot DNA, alsook de toegevoegde waarde voor de effectiviteit van het onderzoeksmiddel en de exploitatie van zijn informatie potentieel voor Justitie.

1. Creëer een wettelijk kader voor administratieve identificatie via DNA-analyse.
2. Voer een globaal beleid en een globale aanpak met betrekking tot de beschikbaarheid van genetisch materiaal uit andere dan gerechtelijke situaties.
3. Gebruik de bestaande data in de DNA-databank (NGDB) voor andere doeleinden dan louter vergelijking.
4. Bereid wetgeving en actoren voor op de integratie van de toepassing van Rapid DNA specifiek en voor toekomstige geavanceerde toepassingen in het algemeen.
5. Anticipeer op en bereid de invoering van wettelijke bepalingen voor die familiaal onderzoek binnen een legitiem kader mogelijk maken.
6. Stel proportionaliteitscriteria vast ter vervanging van het criterium van niet-coderende DNA dat we vandaag toepassen, maar dat niet meer wetenschappelijk vastgesteld is.
7. Bepaal criteria om een nationaal strafrechtelijk beleid inzake het gebruik van DNA vast te stellen teneinde de optimale praktijken voor de exploitatie van DNA te harmoniseren.
8. Definieer een duidelijk beleid om te voorkomen dat DNA-profielen van slachtoffers worden opgenomen in de databank Criminalistiek.
9. Maak een onderscheid tussen de twee verschillende doelen van de DNA-wetgeving, één gericht op IDENTIFICATIE en de andere op ORIËNTATIE VAN HET ONDERZOEK. Definieer voor ieder van deze doelen en voor elke specifieke toepassing van DNA de precieze criteria van proportionaliteit en subsidiariteit.
10. Pas de respectievelijke wettelijke kaders voor politiegegevens en juridische DNA-gegevens aan om deze diepgewortelde wetenschappelijke evaluaties mogelijk te maken, zowel kwantitatief als kwalitatief.
11. Definieer een prioritair onderzoeksprogramma en financier het.
12. Versterk de opvolging van technische en wetenschappelijke ontwikkelingen met betrekking tot DNA-analyse en creëer een structuur die belast is met een permanente multidisciplinaire reflectie hierover.

Tot slot maakt de onderzoeksgroep van de gelegenheid gebruik om de moeilijkheden met betrekking tot de toegang tot gegevens, zowel politie- als DNA-gegevens, voor wetenschappelijk onderzoek te belichten.

Coördinaten

Coördinator

Bertrand Renard
Institut National de Criminalistique et de Criminologie – Direction Opérationnelle Criminologie
bertrand.renard@just.fgov.be

Partners

Tom Vander Beken
Universiteit Gent - Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP)
Tom.VanderBeken@UGent.be

Paul De Hert
Vrije Universiteit Brussel - Department for Interdisciplinary Studies of Law
paul.de.hert@vub.ac.be

Project website

<https://nicc.fgov.be/be-gen>